

Alene på tur

Det er klart for årets mange turneringer og sommerleirer. Tusenvis av barn har sommerfugler i magen og gleder seg til å reise av gårde, mens de som ofte er mest spent, blir igjen hjemme. Her er noen råd til bekymrede foreldre.

Tekst Emma Therese Hansen Illustrasjon Ingunn Dybendal

Fotballcup, rideleir eller 12 dager på ei øy med 400 andre barn. Sommeren er høysesong for overnatting uten foreldre. For mange barn er det første gang de reiser alene hjemmefra. Noen er uredde, noen spente og noen sjenerte. Hva må man snakke med barna om på forhånd, hvordan forberede seg som foreldre og hvilken kontakt skal man ha under selve oppholdet? Vi spurte noen drevne ildsjeler.

Til fjells uten foreldre

– Vi kan ikke være mamma, man må kunne trives med å klare ting selv, men vi er tydelig til stede for barna slik at de alltid vet at en voksen er tilgjengelig, sier ildsjel og dyrevenn Tuva Thorson ved Langedrag Naturpark.

I 35 år har fjellgården, som ligger

mellom Hallingdal og Numedal i Buskerud fylke, drevet leirskole, ride- og aktivitetsleirer for barn. Mens skoleklasser er innom hver uke hele skoleåret, kommer mange én og én om sommeren og i høst- og vinterferien.

– På leirskolen går barna i 6. og 7. klasse og er rundt 12 år. Vi anbefaler at barna er fra 9 år og oppover på de andre leirene. Det har hendt at noen har vært yngre, men da har de vært modne nok og hatt veldig lyst.

To-tre tusen barn kommer alene til Langedrag i løpet av året, 200 av disse løper rundt på fjellgården i sommerferien. Tuva Thorson råder foreldrene til å trygge barna på flere måter før de slipper dem til fjells.

– Det må føles trygt for barna. Snakk om at det er voksne å få tak hvis noe skulle skje og vis dem programmet for å skape forutsigbarhet. Fortell dem at det er stor

mulighet for å få nye venner.

Thorson er opptatt av at barna skal bli mer bevisste på å se hverandre og å ta hensyn til fellesskapet når de kommer til Langedrag. Her mener hun det har skjedd en endring de siste årene.

– Barna er blitt freidigere. Det er fint at de er trygge nok til å være seg selv, men vi vil at de skal ha respekt og ta hensyn til andre også. Vi er kanskje ikke like bevisste på å være høflige mot hverandre i dag, som for eksempel å takke for maten, men høflighet skaper trivsel og man bygger respekt. Foreldre bør lære barna sine å ta hensyn og lytte til andre.

Noen ferdigheter gjør aleneoppholdet enklere.

– Det er mye som skal læres når man reiser alene, for eksempel at man må smøre matpakken selv og skjønne hvorfor det er viktig, ta ansvar for egne klær, henge

«Det må føles trygt for barna.»

Tuva Thorson, Langedrag

«Foreldre er ofte mer avhengig av kontakt enn barna. Det er en utfordring.»

Finn Edvin Brøndal, Camp Hudøy

sokkene til lufting og tork, ellers er de våte til neste dag.

Det hjelper å ha et par ryddegener også. Hver dag gjennomføres rominspeksjon.

– Vi har en liten konkurranse om hvem som har det fineste rommet. Premien er som regel et fint kort av en ulv eller gaupe som vi har her på gården, forteller Thorson, som har positive erfaringer med dette.

Foreldre trigger hjemlengsel

For noen foreldre blir savnet for stort, men det er ikke alltid det beste om man ringer barna hver kveld. I hvert fall ikke for barna.

– Foreldre vil gjerne ringe på kvelden, mens barna ofte ikke har tid. Foreldre trigger ofte hjemlengsel. Når man har tatt en beslutning om leir, så behøver man ikke ringe hver kveld, mener Tuva Thorson.

Speidersjef i Norges speiderforbund, May-Britt Roald, er av samme mening. For hyppig kontakt kan fort bli et problem.

– Barnet kan kose seg og ha det fint på leir, men når de hører mammas stemme, kan de få hjemlengsel. Det er viktig at

foreldrene klarer å la barna være i fred slik at de får den beste leiropplevelsen sammen med de andre barna, og at de kan ha fullt fokus på opplevelsen. Vi anbefaler at bekymrede foreldre i størst mulig grad kommuniserer med speiderlederen og ikke direkte med barnet, sier Roald.

Men det er selvsagt en balanse. Noen barn kan av ulike årsaker også være bekymret for dem der hjemme.

– Det kan være at barnet selv vil ringe hjem, og da må vi alltid tenke oss om; bør de få ringe eller skal vi trygge dem her? Det er en balanse i å gi støtte og påtrykk som vi jobber med, sier Tuva Thorson.

På Langedrag benyttes ikke mobiltelefonen på dagen når det er leirskole, men på ride- og aktivitetsleiren kan man sette telefonen på flymodus, slik at kameraet virker. Ringe kan man først gjøre på kvelden.

Brev fra kolonien

På noen leirsteder har man valgt bort mobiltelefonen helt. Kommunikasjonen foregår i stedet pr. brev. Det er ikke bare på

grunn av dårlig forbindelse.

– Foreldre er ofte mer avhengig av kontakt enn barna. Det er en utfordring, sier Finn Edvin Brøndal ved Camp Hudøy.

Han har jobbet 25 år på Hudøy, en øy midt i Oslofjorden, som i snart hundre år har vært et sted barn fra hovedstaden har valfartet til om sommeren. Den tidligere feriekolonien er nå blitt sommerleir, men postkort og brev er en kommunikasjonsmåte de har beholdt.

– Det er et bevisst valg fra vår side og noe som er blitt mer og mer vanlig på flere sommerleirer. Det er av flere hensyn. Mobilten er langt mer enn en telefon i dag. Det blir mye styr med bilder og fotografering i uønskede situasjoner, og noen ganger utstrakt mobbing. Mobilforbudet er blant annet for å begrense konflikter.

De har fått gode tilbakemeldinger på dette fra barn og foreldre.

– Det blir en pause. Etter en dag eller to så er barna glade for ikke å ha mobil. Det er fortsatt mulig å ringe til og fra leiren, men ofte blir barna revet bort fra lek når

foreldrene ringer og telefonsamtalene blir som regel korte.

Brøndal mener mobilen i dag ofte gjør at foreldrene ikke lar barna få bli voksne. De kontrollerer hele tiden barna og barna må legitimere seg.

– Det kan føre til usikkerhet og avler uselvstendighet hos både foreldre og barn, sier den erfarne leirlederen.

Alene i naturen

Kjernen i speiderbevegelsen er å hjelpe barn til å bli selvstendige. Der trener barn og unge seg opp til å dra på korte overnattingsturer uten voksne, såkalt «haik».

– Vår opplevelse er at de fleste foreldre er veldig positive til sommerleir, der barna har med voksne ledere. I speideren er noe av det viktigste å lære barna selvstendighet. Speiderne er organisert i små grupper på fire til åtte barn mellom 10 og 16 år, som vi kaller patruljer. Speiderne trener hele året på å klare seg alene i naturen og på at de eldre tar ansvar for de yngre. Disse patruljene drar på turer alene, noen ganger i noen timer, andre ganger på overnatting. Vi ser at stadig flere foreldre er restriktive med å sende barn på slike turer uten voksne. Dette er en utvikling som speiderbevegelsen forsøker å kjempe mot fordi det er på disse turene at barna virkelig lærer å ta ansvar for seg selv og andre, sier May-Britt Roald.

Finn Edvin Brøndal på Hudøy tror at folk generelt er blitt mer engstelige for både egen og andres sikkerhet, og at dette gjør folk mer utrygge.

– Jeg tror det gjør at livet ikke nytes i fulle drag.

Det betyr ikke at han ikke skjønner at foreldre er bekymret. Mye av jobben hans går ut på å berolige nettopp urolige foreldre.

– Noen foreldre er bekymret, andre ikke. Noen tar kontakt på forhånd og vi snakker med dem og drøfter deres bekymring. Vi vil at de skal oppleve at vi tar dem på alvor. Den største uroen er nok fordi barna er fysisk borte fra dem i flere dager. For noen, kanskje spesielt enslige forsørgere der barnet er midtpunktet, kan det av og til være litt sårt at barna har det bra uten mamma eller pappa.

Med eller uten venn

God informasjon i forkant av oppholdet er viktig både for barn, voksne og arrangører. På den måten kan man lettere dempe eventuelle bekymringer.

– Vi på Hudøy sender ut et hefte med praktiske rutiner, samt et par nyhetsbrev når det nærmer seg avreise. Det er viktig å forberede barna på bussturen, på hva som skjer når de kommer frem og de første dagene.

Det er ifølge Brøndal helt normalt å være litt trist den første dagen.

– Det tar som regel en dag eller to. Noen finner venner med en gang, mens andre bruker litt mer tid, men alle finner noen etter hvert.

En del kommer sammen med venner, andre møter opp alene. Men hva er egentlig best?

– Det føles tryggere med venner hvis man er på førstegangstur, men isen brytes veldig fort, mener Tuva Thorson på Langedrag.

Finn Edvin Brøndal på Hudøy har opplevd at det av og til også kan være vanskelig å reise med en venn. For venner er ikke alltid lojale.

– Det skjer ofte at venner finner seg en ny venn og da kan den andre vennen fort bli lei seg. Vårt motto på Hudøy er: «Du får alltid en venn på Hudøy.» Dra gjerne uten en venn, for du finner alltid en ny venn, oppfordrer Brøndal.

Hjemlengsel

Det er normalt å ha litt hjemlengsel når man kommer til et helt nytt sted. Kanskje er man usikker på om man får noen venner, maten og rutinene er litt annerledes og soving i soveposen er ikke like godt som hjemme under dynen. Men de fleste tilpasser seg.

– Det er noen som får hjemlengsel, spesielt de første dagene. Men når leiren nærmer seg slutten, vil de samme barna ofte ikke dra hjem. Det er veldig sjelden at noen sendes hjem på grunn av hjemlengsel, sier speidersjef May-Britt Roald.

Det samme melder lederne på Hudøy og på Langedrag. Men det hender av og til at noen ikke fullfører oppholdet.

– I løpet av en sesong er det kanskje 20–30 som av forskjellige grunner reiser hjem før tiden. Det kan være andre ferieplaner, at de ikke trives eller på grunn av sykdom, sier Finn Edvin Brøndal.

Også på Langedrag er det sjelden at barn sendes hjem, men de har opplevd overbeskyttende foreldre og uenighet mellom lærere og foreldre som har ført til tidligere hjemreise. Ufrie bånd mellom foreldre og barn er noen ganger årsaken.

«Det er noen som får hjemlengsel. Spesielt de første dagene.»

May-Britt Roald, speidersjef

– Det kan bli et nederlag for barnet å dra hjem og det kan gi negative ringvirkninger, sier Tuva Thorson.

Heldigvis har de fleste foreldre positive erfaringer med å la barna dra alene på tur. Mange vokser et par centimeter i løpet av en uke eller to. Ikke bare i høyden.

Mestringsarena

Sommerleirene er fine mestringsarenaer. Det gjelder om du drar til fjells, til vanns, til skogs eller ut på en gjørmete gresslette.

– De må holde orden på klærne sine, bestemme selv hva de skal ha på seg, de erfarer at når de ikke tar på seg regnjakke den dagen det regner, så blir de bløte! Gir de blaffen i å smøre matpakke den første dagen, så blir de sultne. De rer opp sengen sin, de lærer å legge ting til vask, de løser samarbeid med andre barn, de bestemmer hvor lenge de vil bade – ofte litt lengre enn det foreldrene ville tillatt. Alle disse tingene må de ta stilling til. 12 dager uten foreldre er utrolig læring. Det er en test på å være alene. En sommerleir er en utrolig mestringsarena, påpeker Brøndal, som minnes ordene til en mamma som fikk datteren hjem etter et opphold på Hudøy: «Hun er litt rettere i ryggen og litt klarere i blikket». ●

TIPS TIL FORELDRE SOM SKAL SENDE BARNA ALENE PÅ TUR

Forbered barna:

- › Fortell om hva som skjer den første dagen og fortell om programmet generelt.
- › Minn barna på at man alltid kan ta kontakt med en voksen som er på leiren dersom man lurer på noe eller noe skjer.
- › La barna prøvepakke selv! De fleste steder oppgir pakkelister og det kan være gøy for barna å greie dette selv.
- › Bygg selvtillit. Gi dem troen på at de mestrer et slikt opphold. Øv for eksempel på å la barnet ligge over hos venner og familie på forhånd.
- › Snakk positivt om oppholdet; nye venner, nye opplevelser, nye ferdigheter.
- › Øv på å re opp sengen, henge opp klærne, smøre matpakke, legge ting til vask osv. og fortell hvorfor det er viktig.
- › Reiser barnet alene; gi dem trygghet på at det går fint å få nye venner.
- › Snakk om høflighet; takk for maten, lytt til andre og ta hensyn til andre.
- › Avtal hvor mye kontakt og hvilken kontakt dere skal ha mens barna er borte (telefon, brev osv.).

Forbered deg selv:

- › Snakk med andre foreldre som skal sende eller har sendt barna sine til samme sted tidligere om deres erfaringer.
- › Ikke overfør din bekymring på barnet.
- › Les programmet, sjekk pakkelisten.
- › Informer leirstedet om barnet ditt har spesielle behov (medisiner, allergier, matintoleranse, halalmat osv.). De fleste steder tilrettelegger så godt de kan.
- › Øv deg på å være borte fra barnet på forhånd dersom dere aldri har vært fra hverandre før (la barnet overnatte hos en venn).
- › Merk klærne.
- › Vurder hvor hyppig kontakt barnet ditt trenger og ikke hvor mye du selv trenger. Husk at har dere først bestemt at barnet skal dra på leir, så la barnet få mestre dette selv.
- › Ikke ring hver kveld. Sannsynligheten for at du river barnet bort fra lek og venner er stor, og man kan lett trigge hjemlengselen.
- › Tenk at barnet ditt har det bra, at det er voksne som er der og hjelper til.
- › Snakk med andre foreldre om for eksempel lommepenger m.m. på forhånd og avtal samme beløp.
- › Husker du friheten du hadde som barn? La barnet få kjenne på selvstendigheten og mestringsen. Overbeskyttelse gjør barn ofte usikre.